

תוצאות ביקורת החלב, הרחיקה את הפרות שמתחת לסטנדרד מסויים וכן את צאצאיהן. שיטה זו היא מעשית בתנאים הכלכליים השוררים כיום; תנאים, האוסרים החזקת פרה, שכושר ייצורה הוא על סף הסטנדרד, תוך תקווה שהיא תיטיב דרכיה בתקופות החליבה הבאות. יחד עם זאת, מומחש נסיונם של חוקרים שנאלצו לגדל לחידוש העדר את בנותיהן של פרות פסולות; כאשר הללו הן בנותיהם של פרים מצטיינים, הרי מצליחות הן, לעתים קרובות, לקיים רמת ייצור של חברותיהן לעדר.

עיון בעדרים שפוחתו ממספר משפחות-אמהות גבוהות תנובה הראה שלעיתים מופיע פרט שאינו שומר על "כבוד המשפחה" מבחינת כושר ההנבה. על כל פנים, בנותיהן של פרטים יוצאי דופן אלו במשפחה טובה נוטות לחזור בתשובה ולהניב ברמה הצפויה במשפחה. הפרה ירודת-התנובה במשפחה הטובה עשויה להעניק מורשה, שבצירופה עם זו של האב, תביא להולדת בת בעלת כושר-ייצור כמצופה במשפחה.

ה. זו. תילד

(מתוך "הולשטיין-פרייזאן וורלד" 10 באוקטובר 1961)

מותנית בקיומה של ביקורת חלב סדירה וכן בעיון מתמיד בנתונים והשימוש בהם לשם הפרדת וסילוק "האוכלות לחם-חסד" מתוך העדר.

המחקר שנמסר בזה בוצע תוך לימוד מן הנעשה בעבר. הודות לתכנונו הניסויי, ניתן להשקיף אחורנית על תנובותיו של עדר שלם (אף פרה לא נפסלה בטרם הניבה לפחות משך תקופת חליבה אחת), ולבדוק מידת ההשפעה של פסילת אמהות ירודות-תנובה ובנותיהן על כושר ההנבה הממוצע של העדר במשך תקופה של 8 דורות. ניתן, כמו כן, לאסוף נתונים על הפרות, "הפסולות", נתונים אשר שימשו לצרכי השוואות. את המחקר הזה יש לראות כצעד קדימה לקראת הבנת מורשתה של הפרה.

היה זה עדר הולשטייני, שטופח בכיוון הייצור. זמן ומאמץ ניכרים הושקעו בבירור הפרים אשר נועדו לשמש בתכנית טיפוח זו. תשומת הלב שהוקדשה למציאת הפרים המתאימים תרמה רבות לגידול פרות חליפין שבכוחן היה לעלות בכושר ההנבה על אמותיהן. מחקר זה ממחיש את חשיבותה של ההתמדה בבירור הפרים המשובחים.

שיטת הפסילה או הבירור, המבוססת על

על סיבות הפחתת המח"ש בחלב

תוך השוואת תוצאות בדיקות החלב של ימינו לאלה שלפני 20 שנה נוכחו שבאנגליה ובוואלס חלה ירידה כדי 0.2% בתכולת המח"ש; תכולת השומן השתנתה אך במעט. בסקוטלנד לא מורגש שינוי זה בהרכב החלב. אין יודעים אילו הן הסיבות שגרמו לכך, אולם שלוש אפשרויות ראויות לתשומת לב:

1. הדגשת הכמות לעומת האיכות בייצור החלב;
 2. שינויים בהרכב הגזעי של עדרי-החלב;
 3. התרבות פרות קשישות בעדרים.
- כשמקח וממכר בחלב מתקיים על בסיס של נפח (כמות) בהתאם לסטנדרד חוקי לגבי תכולות השומן והמח"ש, שהוא למטה מהערכים הממוצעים של החלב, הרי נתבלטה הנטייה בחוגי היצרנים להגביר את התנובות מבלי להתעניין בהעלאת הערך המזוני של החלב. השינוי בהרכב העדרים ב-20 השנים בלט באופן מיוחד באנגליה ובוואלס: נתמעטו בשיעורים ניכרים הפרות מגזע שורטהורן-החלב ובמקומן הוכנסו הפריזיות. אמנם תכולת המח"ש בחלב השורט-הורנית היתה רק ב-0.12% גבוהה מזו שבחלב הפריזיות, אבל על כל פנים יש יסוד לסברה שהשינוי בהרכב הגזעי כנ"ל גרם במידה מסויימת לפחיתת המח"ש. בסקוטלנד לא חלו כמעט שינויים בהרכב העדרים ומשום כך גם לא מורגשת פחיתת המח"ש. השפעת הגיל הקשיש של פרות על כמות המח"ש בחלב היא קטנה מאוד, והירידה במח"ש נובעת מפחיתת הלאקטוזה בעיקר, שכמותה בלאקטאציה הראשונה עמדה (לפי מחקרו של ווייט) על 4.72% והיא הלכה ופחתה בהדרגה, בזה אחר זה בכל לאקטאציה (עד לרביעית) ב-0.1%. מגיל זה ואילך כמעט שלא מורגשת פחיתת כלשהי במח"ש, או בלאקטוזה.